

مختصات نظم موجود و مطلوب جهانی از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای

رحمت عباس تبار مقری*

سیدمحمد هاشمی میار کلایی**

چکیده

با فروپاشی شوروی در سال ۱۹۹۰م، نظم لیبرال با محوریت آمریکا، منطق حاکم بر روابط بین‌الملل را شکل داد. اما این نظم، ساختار معیوبی دارد که موجبات خسران بشریت را فراهم می‌آورد. در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای برای تغییر نظم موجود جهانی و دستیابی به نظم مطلوب جهانی، دستورالعمل جامعی وجود دارد. پرسش اصلی مقاله این است که نظم مطلوب جهانی از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای دارای چه اصول و ویژگی‌هایی است؟ با بهره‌گیری از نظریه‌پردازی «داده‌بنیاد»، یافته‌ها حاکی از آن است که آیت‌الله خامنه‌ای نظم موجود جهانی را به دلیل ماهیت سلطه‌گرایانه و استکباری و به دلیل ابتناء بر پایه‌های باطل و اصول ظالمانه به شدت مورد انتقاد قرار داده؛ چراکه آن را در تقابل با شرافت و کرامت انسانی قلمداد می‌کند. اما در مقابل، به نظمی قائل است که مقبول و مطلوب و متناسب با نظام احسن و آفرینش بوده و بر پایه فطرت الهی انسان شکل گرفته است؛ نظمی که هدفش از یک‌سو تربیت و تزکیه انسان و از سوی دیگر تأمین رفاه دنیوی و سعادت اخروی است.

واژگان کلیدی

نظم موجود جهانی، آیت‌الله خامنه‌ای، نظریه داده بنیاد، تمدن اسلامی.

r.abbastabar@umz.ac.ir

sm.hashemi94@chmail.ir

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۳/۷

*. استادیار علوم سیاسی و هیئت علمی دانشگاه مازندران و مدرس گروه معارف اسلامی.

** کارشناسی ارشد روابط بین‌الملل دانشگاه مازندران.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱۰/۲۰

طرح مسئله

نظم، یکی از اقتضائات زندگی اجتماعی انسان است که در سایه آن صلح، رفاه، پیشرفت، امنیت و آسایش فراهم می‌شود. نظم جهانی، منظومه‌ای از ساختارها و هنجارهایی است که برای دولت‌ها و ملت‌ها، الگوی زیستن را تعیین می‌کند. در طول تاریخ، به دلیل تحولاتی چون جنگ‌ها، کشمکش‌ها، بحران‌ها، فروپاشی یک قدرت، ظهور ادیان و انبیای الهی، ظهور یک ایدئولوژی، تغییر و تحولات فکری و اندیشه‌ای، انقلاب‌های علمی، تکنولوژیکی و فرهنگی و ...، نظم‌های جهانی - که به نحوه قرار گرفتن قدرت‌های بزرگ و برتر در عرصه نظام بین‌الملل و شیوه توازن قدرت آنها اشاره دارند - تغییر می‌یابند.

بعد از جنگ جهانی دوم، نظمی دوقطبی بر جهان با محوریت دو ابرقدرت شوروی با ایدئولوژی کمونیستی و ایالات متحده آمریکا با ایدئولوژی لیبرالیستی شکل گرفت. چنین نظمی با فروپاشی شوروی در سال ۱۹۹۰ م. جای خود را به نظمی تک‌قطبی لیبرالی با محوریت ایالات متحده آمریکا در جهان داد. در چنین فضایی آمریکا به دنبال این فرصت بود که قدرت خود را در جهان گسترش داده و اجازه ظهور قدرت‌های جدید در نظام بین‌الملل را ندهد.

اگرچه انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۹۷۹ م. و در همان فضای دوقطبی حاکم بر جهان به پیروزی رسید اما با طرح شعار «نه شرقی، نه غربی» تغییری در معادلات بین‌المللی ایجاد کرده و بافت سیاسی جهان از تقابل ایدئولوژیک کمونیسم - لیبرالیسم بر تقابل مادی‌گرایی و معنویت‌گرایی تغییر یافت. جمهوری اسلامی ایران به دلیل ماهیت ایدئولوژیک خود و براساس آرمان‌ها و آموزه‌های انقلاب اسلامی، استراتژی «نه شرقی، نه غربی» را استفاده کرد؛ راهبردی که متضمن و مستلزم عدم‌پذیرش و ناخشنودی از وضع و نظم موجود (لیبرالیسم) و تلاش برای تغییر یا اصلاح آن به منظور استقرار نظم مطلوب بود. (ر.ک: دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۹۲: ۱۸۰ - ۱۷۱)

با توجه به مسائل طرح شده، در این پژوهش درصددیم تا مختصات نظم مطلوب جهانی را که مبتنی بر گزاره‌های اسلامی است، از منظر آیت‌الله خامنه‌ای مورد بررسی قرار دهیم. ایشان نظم لیبرال موجود بین‌المللی را به زیان بشریت دانسته و با تکیه بر مبنای اسلامی، به طراحی الگوی جدیدی از نظم جهانی پرداختند که به دلیل هماهنگی با نظام احسن و هدف آفرینش و هم‌سویی با ارزش‌ها و کرامات انسانی، پاسخی به نیاز فطری انسان‌هاست.

این پژوهش درصدد پاسخ به این پرسش‌ها است مختصات نظم موجود جهانی کدامند؟ نظم موجود جهانی از چه اصول و مبانی برخوردار است؟ دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای نسبت به نظم موجود جهانی چه بوده و چه نظمی را بهترین جایگزین آن می‌داند؟ نظم مطلوب جهانی از منظر ایشان از چه مختصات،

اصول، ویژگی و مبانی برخوردار بوده و با چه راهکار و مکانیزمی می‌توان با آن نائل آمد؟ در ادبیات پژوهش، با کتب و مقالات متعددی درباره مفهوم و مختصات نظم مطلوب جهانی روبه‌رو هستیم که برای نمونه می‌توان به کتاب *آینده انقلاب* از علی عسگری که در سال ۱۳۸۶ منتشر گردیده، اشاره کرد. نویسنده در این کتاب به گردآوری بیانات آیت‌الله خامنه‌ای درخصوص توجه به اسلام و دستورات سازنده آن، تحقق نظام مردم‌سالاری دینی، مبارزه با فساد و تلاش برای استقرار عدالت جهت تحقق آینده‌ای مطلوب برای انقلاب اسلامی ایران می‌پردازد.

آقای سعید اصفهانیان در کتاب *راه فردا* بر این عقیده است که از نظر آیت‌الله خامنه‌ای، صدور فرهنگ انقلاب اسلامی، شکل‌گیری اصلاحات فرهنگی در درون کشور از طریق تعمیق معرفت دینی، تأدیب و تربیت خود، وفاق و وحدت، دغدغه نسبت به عقاید و اخلاق اسلامی به گسترش اسلام در سطح جهانی کمک می‌نماید.

همچنین علیرضا مختارپور قهرودی در کتابی تحت عنوان *معارف انقلاب* از منظر آیت‌الله خامنه‌ای بیان کرده است که انقلاب ایران باید اصول و ارزش‌های اسلامی را ابتدا در درون کشور نضج و گسترش داده و سپس آن را به کشورهای دیگر صادر کند. به عبارت دیگر، ایشان معتقد به صدور فرهنگ اسلامی انقلاب است.

عبدالحکیم سلیمی در مقاله‌ای با عنوان «بیداری و احیای تمدن اسلامی با تأکید بر اندیشه سیاسی رهبر معظم انقلاب اسلامی» نگاهی گذرا به مؤلفه‌های تمدن اسلامی از منظر آیت‌الله خامنه‌ای دارد. او معتقد است که براساس اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، بازگشت حقیقی به قرآن و سنت پیامبر ﷺ، شرط احیای تمدن اسلامی است.

اما در پژوهش حاضر برخلاف سایر کتب و مقاله مطرح شده، مختصات نظم لیبرال موجود جهانی و نیز اصول و ویژگی‌های نظم مطلوب جهانی از منظر آیت‌الله خامنه‌ای مورد بررسی قرار می‌گیرد که به نوبه خود دارای نوآوری است.

یک. تبیین مفاهیم

در این قسمت برخی از مفاهیم و واژگان کلیدی که در پژوهش حاضر مورد توجه است مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱. نظم موجود جهانی^۱

نظم در یک مفهوم کلی، به معنای ایجاد حداقل شرایط مناسب برای همزیستی و جلوگیری از جنگ است

1. The Existing World Order.

و این خود به مفهوم فرصت برای رفاه هم‌زمان است. (دهشیار، ۱۳۹۱: ۲۴۷) نظم جهانی به معنای منطق حاکم بر روابط بین‌الملل و قواعد ارزشی و جوهری آن است که سعی دارد بشریت را به مسیر صلح، ثبات، دوستی و رفاه هدایت کند. در حال حاضر نظام بین‌الملل هژمونیک^۱، ماهیت و ساختار نظام بین‌الملل موجود را شکل می‌دهد. نظام بین‌الملل هژمونیک در اثر ظهور یک قدرت برتر و بلامنازع شکل می‌گیرد که توانایی‌هایش از مجموع کشورهای دیگر بیشتر است و این قدرت برتر، «هژمون» نامیده می‌شود که به‌تنهایی بر قواعد و ترتیباتی تسلط و غلبه دارد که روابط سیاسی و اقتصادی بین‌المللی بر پایه آن هدایت می‌شود. (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۹۴: ۳) از این رو، اگر قدرت بین کشورها به‌گونه‌ای توزیع شود که یکی از آنها، قدرت غیرقابل کنترل و توازن توسط دیگران کسب کند، نظم و نظام هژمونیک استقرار می‌یابد. (Kapstein and Mastanduno: 1999: 52; Brilmayer: 1994: 78)

نظام بین‌الملل از سال ۱۹۹۱ م. تا اکنون، ماهیت هژمونیک دارد و آمریکا در آن به‌صورت یک هژمون رفتار می‌کند. هژمونی آمریکا به‌عنوان یک قدرت برتر، مستلزم هژمونی ایدئولوژی‌های سیاسی‌ای مانند دموکراسی، لیبرالیسم و سرمایه‌داری در سطح بین‌الملل است. (Goldstein and Pevehouse, 2008: 393 - 395) در نظام بین‌الملل هژمونیک، نوعی نظم سلسله‌مراتبی وجود دارد که در آن نیروهای گریز از مرکز، امکان رشدونمو نداشته، و از سوی دیگر نیز اتحادهای نظامی آشکار در مقابل هژمون وجود ندارند و همچنین کارکرد سازمان‌های بین‌المللی، مشروعیت‌بخشی به قدرت هژمون است و نه محدودسازی قدرت آن و حفظ اعتبار بین‌المللی برای هژمون اهمیت فوق‌العاده و حتی حیاتی دارد. (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۹۳: ۲۴۲ - ۱۵۳)

در این میان آمریکا در صدد است تا ویژگی‌های نظام سیاسی غرب نظیر دموکراسی، لیبرالیسم و سرمایه‌داری را در سطح جهان اشاعه و گسترش داده و از این طریق زمینه را برای تطابق ارزشی و هویت‌های جمعی همگون در صحنه نظام بین‌الملل فراهم نماید. بنابراین نظم موجود جهانی، یک «نظم لیبرالی»^۲ بوده که آیت‌الله خامنه‌ای آن را نظمی «سلطه‌گر»^۳ معرفی می‌کنند. ایشان معتقدند:

نظام سلطه یعنی اینکه کسی در دنیا به اتکای سرنیزه و زور، قلدری کند و شرم نکند و دیگران هم قلدری او را تحمل کنند. امروز در دنیا نظام سلطه حاکم است و این نظام، مسئول بدبختی ملت‌ها و انسان‌ها در سراسر عالم است. (آیت‌الله خامنه‌ای: ۱۳۶۸/۴/۲۵ و ۱۳۶۸/۱۰/۶ و ۱۳۶۸/۱۱/۱۲)

1. International Hegemonic System.
2. Leberal Order.
3. Aggressive.

۲. نظم مطلوب جهانی^۱

جمهوری اسلامی ایران براساس رویکرد انقلابی و تجدیدنظرطلبانه خود، نظام بین‌الملل هژمونیک را که در آن امریکا به‌عنوان «هژمون» مطرح شده و درصدد اشاعه ارزش‌های غربی چون دموکراسی، سرمایه‌داری و لیبرالیسم در سطح جهان است را نفی کرده و نظم لیبرال موجود بین‌المللی را به زیان بشریت می‌داند. به‌عبارت‌دیگر ایران، ساختار موجود نظام جهانی را مبتنی بر سلطه‌گرایی دانسته و با چنین الگویی به مقابله استراتژیک مبادرت ورزیده است. (محمدی، ۱۳۸۹: ۱۱۲)

نظم بین‌المللی مطلوب، نظامی عدالت‌محور با پذیرش حقوق مساوی انسان‌هاست؛ نظامی است که قوانین الهی و اسلامی، تمام ابعاد زندگی اجتماعی بشریت را دربرمی‌گیرد. جمهوری اسلامی ایران عقیده دارد که برای تحقق نظم مطلوب جهانی مبتنی بر اسلام، ابتدا باید در سطح منطقه غرب آسیا، یک بلوک قدرت شکل بگیرد؛ بلوک قدرت منطقه‌ای بر پایه وحدت ایدئولوژیک و مذهبی که ساختار قدرت در آن غیرسلسله‌مراتبی است و جمهوری اسلامی ایران در آن عضویت داشته و سایر بازیگران حاضر در آن، قائل به مدیریت دسته‌جمعی امور منطقه‌ای و بین‌المللی، رویکرد تجدیدنظرطلبانه و غیرهمسو نسبت به نظم لیبرال موجود بین‌المللی و اعتقاد به مشارکت فعال اعضاء برای تبدیل اسلام به یک قطب قدرت در جهان را داشته باشند.

از نظر آیت‌الله خامنه‌ای نظم مطلوب جهانی بر پایه نفی سلطه‌گری و سلطه‌پذیری و استقلال همه‌جانبه و عدم تعهد به قدرت‌های سلطه‌گر و پیوند با مسلمانان، اجرای عدالت و رعایت حقوق انسان‌ها در سایه قوانین اسلامی، ایجاد وحدت در بین امت اسلامی و بیداری و آگاهی ملت‌ها شکل می‌گیرد. یکی از مکانیسم‌های رسیدن به نظم بین‌المللی مطلوب در اندیشه ایشان، مسئله «قدرت» می‌باشد؛ چراکه بدون در اختیار داشتن آن، تغییر نظم لیبرال موجود جهانی و به تعبیر آیت‌الله خامنه‌ای «نظام سلطه»،^۲ امکان‌پذیر نخواهد بود. ایشان معتقدند:

نظام سلطه جهانی جز قوت و قدرت هیچ نمی‌فهمد و در برابر زبان قدرتی که آنان به کار می‌گیرند، با زبان قدرت باید سخن گفت. (بیانات آیت‌الله خامنه‌ای، ۱۳۶۶/۶/۳۱)

دو. مبانی نظری پژوهش

در پژوهش حاضر از «نظریه‌پردازی داده‌بنیاد»^۳ استفاده شده است. این نظریه بر داده‌ها استوار است و

1. World Ideal Order.
2. Domination System.
3. Grounded Theory.

نسبت به نظریه‌ای که از مجموعه نظریه‌های موجود اقتباس شده و تطبیق داده می‌شود، تبیین بهتری ارائه می‌دهد؛ زیرا با موقعیت تناسب دارد، در عمل واقعاً کارآمد است، افراد موجود در یک محیط را کاملاً در نظر گرفته و احساسات آنها را درک می‌کند و ممکن است همه پیچیدگی‌هایی را که واقعاً در فرایند یافت می‌شود، نشان دهد.

نظریه‌پردازی داده‌بنیاد، روش پژوهشی برای علوم اجتماعی است که توسط دو جامعه‌شناس امریکایی، گلیسر^۱ (متولد ۱۹۳۰ م) و استراوس^۲ (۱۹۹۶ - ۱۹۱۶ م) تدوین شده است. (دانایی‌فرد و امامی، ۱۳۸۶: ۷۲) منظور از نظریه‌پردازی داده‌بنیاد، نظریه‌ای است که مبتنی بر داده‌ها بوده، به این معنا که مستقیماً از داده‌های منظم استخراج شده است. نظریه داده‌بنیاد عبارت است از:

فرآیند ساخت یک نظریه مستند و مدون، از طریق گردآوری سازمان‌یافته داده‌ها و تحلیل استقرایی مجموعه داده‌های گردآوری شده، به‌منظور پاسخ‌گویی به پرسش‌های نوین، در زمینه‌هایی که فاقد مبانی نظری کافی برای تدوین هرگونه فرضیه و آزمون آن هستند. (منصوریان، ۱۳۸۶: ۵)

در نظریه داده‌بنیاد، تحقیق با یک تئوری و سپس اثبات آن آغاز نمی‌شود، بلکه روند تحقیق، با یک حوزه مطالعاتی شروع گردیده و به‌تدریج موارد مرتبط پدیدار می‌گردد. (اخوان و جعفری، ۱۳۸۵: ۱۴) در این نظریه، پژوهشگر به‌جای استفاده از نمونه‌گیری تصادفی، از نمونه‌گیری هدفمند استفاده می‌کند که این روش، آن را از دیگر رهیافت‌های جمع‌آوری داده‌ها متمایز می‌سازد. به‌عبارت‌دیگر، فرایند گردآوری داده‌ها کاملاً انعطاف‌پذیر است.

در نظریه‌پردازی داده‌بنیاد، سه نوع کدگذاری یا رمزگذاری وجود دارد: «کدگذاری باز»^۳، «کدگذاری محوری»^۴ و «کدگذاری انتخابی»^۵.

کدگذاری باز، فرآیندی تحلیلی است که از طریق آن، مضامین از درون داده‌ها کشف می‌شوند. مضامین کشف‌شده باید، گویای محتوای داده باشند.

کدگذاری محوری، فرآیندی تحلیلی است که از طریق آن مضامین به مفاهیم تبدیل می‌شوند.

کدگذاری انتخابی نیز فرآیندی تحلیلی است که از طریق آن مفاهیم به مقوله‌ها تبدیل می‌شوند.

1. Glaser.
2. Strauss.
3. Open Coding.
4. Axial Coding.
5. Selective Coding.

درواقع با «رمزگذاری انتخابی»، مقوله‌ها پالایش می‌شوند و با طی این فرآیندها در نهایت، چارچوبی نظری شکل می‌گیرد. (استراوس و کوربین،^۱ ۱۳۸۷: ۵۸)

اولین گام در نظریه‌پردازی داده‌بنیاد، تعیین واژه اساسی در تحقیق می‌باشد. هدف پژوهش، بررسی اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای در باب تحقق نظم مطلوب جهانی است که اعتقاد ما این است که تحقق چنین نظمی، همانا تحقق تمدن بزرگ اسلامی است. بنابراین «تمدن اسلامی» واژه‌ای است که قصد داریم آن را بر مبنای نظریه‌پردازی داده‌بنیاد و براساس اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای مورد بررسی قرار دهیم. داده‌های گردآوری شده در این پژوهش، گزاره‌های استخراج شده از متن بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در باب «تمدن اسلامی» است که به مواردی از آن اشاره می‌نماییم.

سه. مختصات نظم موجود جهانی از منظر آیت‌الله خامنه‌ای

در این قسمت از پژوهش به بررسی مختصات نظم موجود جهانی از منظر آیت‌الله خامنه‌ای پرداخته و سپس الگوی پیشنهادی و جایگزین ایشان با توجه به مبانی اسلامی و دینی جهت رسیدن به نظم مطلوب جهانی مورد کنکاش قرار می‌گیرد.

نظم موجود جهانی، نظمی مبتنی بر گزاره‌های لیبرالیستی است؛ نظمی که مبتنی بر نگرش سرمایه‌سالار و قدرت‌محور بوده که این مسئله زمینه را برای بروز خشونت و ناآرامی‌های بین‌المللی و اعمال سلطه و نیز تعمیق وابستگی میان کشورهای پیشرفته و در حال رشد فراهم می‌نماید. آیت‌الله خامنه‌ای نظم لیبرال را سلطه‌آمیز دانسته و نظام‌های سیاسی مبتنی بر آن را عامل همه بدبختی ملت‌ها و انسان‌ها در سراسر عالم می‌داند. (بیانات آیت‌الله خامنه‌ای، ۱۳۶۸/۴/۲۵ و ۱۳۶۸/۱۱/۱۲)

سلطه‌گری در ادبیات رایج ایران به «استکبار» نیز مشهور است. بنابراین نظام سلطه، نظامی است که از طریق آن استکبار جهانی موجودیت خود را تضمین و قدرت نامشروع خود را روزافزون می‌کند. بنابراین:

استکبار به آن مجموعه قدرتی گفته می‌شود که با تکیه بر توانایی‌های سیاسی و نظامی و علمی و اقتصادی خود و با الهام از نگرش تبعیض‌آمیز به نوع بشر، مجموعه‌های بزرگ انسانی، یعنی ملت‌ها و دولت‌ها و کشورها را با سیطره‌ای قلدرانه و تحقیرآمیز به سود خود زیر فشار و استثمار می‌گذارد، در کار آنها دخالت و به ثروت آنها دست‌اندازی می‌کند، به دولت‌ها زور می‌گوید و به ملت‌ها ستم می‌ورزد و به فرهنگ‌ها و سنت‌های آنان اهانت روا می‌دارد ... بازیگران در قطب سلطه‌گر یا استکبار تنها به بازیگران دولتی

---

1. Corbyn.

منحصر نمی‌شوند، بلکه شبکه‌های صهیونیستی، مراکز پولی و تجاری بین‌المللی، کمپانی‌های ملی و یا چند ملیتی، دولت امریکا، کشورهای اروپایی و حتی برخی از متحدین و تابعین قدرت‌های بزرگ به‌خصوص امریکا در مناطق جهان را می‌توان در قطب و یا جبهه سلطه و استکبار تعریف نمود ... البته مظهر نظام سلطه امروز، دولت امریکا می‌باشد. (همو، ۱۳۶۹/۹/۱۸ و ۱۳۸۸/۶/۴ و ۱۳۹۲/۱۱/۲۸)

در بررسی دقیق‌تر از نظام سلطه و نظم موجود جهانی، به مختصات و ویژگی‌هایی بر می‌خوریم که برخی از مهمترین آنها از منظر آیت‌الله خامنه‌ای عبارت است از:

۱. خودبرتربینی

اصولاً مبنای تمامی ظلم‌های انسان‌چیزی جز خودبرتربینی نیست. مستکبران به تنها چیزی که اهمیت می‌دهند، برتری مادی آنان است. از این‌رو در صورت به‌خطر افتادن این برتری، حاضرند که از مردم کشور خویش نیز بگذرند و دوستان و متحدان خود را فدا کنند تا برتری آنها تأمین گردد. این کشورها وقتی مجموعه خودشان را از بقیه انسان‌ها، دولت‌ها و ملت‌ها برتر دانسته، همه‌چیز را فرع بر خود می‌دانند و یک معادله غلط و خطرناکی در تعاملات جهانی به وجود می‌آورند. این خودبرتربینی موجب می‌شود که ادعای تولیت امور را داشته، و مدیریت جهانی را به‌دست بگیرند. (همو، ۱۳۹۲/۸/۲۹)

۲. حق‌ناپذیری

«حق‌ناپذیری» یکی دیگر از ویژگی‌های نظام استکباری است. پایه‌های این نظام با شهوت، غضب و وهم محکم شده و از هواهای نفسانی انسان نیرو می‌گیرد. این نظام در برابر ارزش‌های معنوی ایستاده و تنها به ظاهر دنیای ماده توجه دارد. به بیان آیت‌الله خامنه‌ای، این نظام‌ها:

نه حرف حق را می‌پذیرند، نه حق ملت‌ها را می‌پذیرند؛ حق‌ناپذیر مطلق. در مباحث جهانی بسیار اتفاق می‌افتد یک حرف حقی زده می‌شود، امریکا (به‌عنوان مظهر نظام استکباری) به‌دلیلی نمی‌پذیرد؛ با انواع شیوه‌ها حرف حق را رد می‌کند، زیر بار حرف حق نمی‌روند. (همان)

۳. جنایات بشری

نظام سلطه و استکبار که سرشتی ناپاک دارد و انسانیت و ارزش‌های انسانی را ایزاری برای رسیدن به منافع و لذت‌های مادی خود می‌داند، ظلم و جنایات نسبت به بشریت را برای خود مجاز می‌داند. در چنین

نظامی، جنایت نسبت به ملت‌ها و آحاد بشر مجاز شمرده شده و اهمیتی برای حقوق آنان قائل نمی‌باشند.

این یکی از بلاهای بزرگ استکبار در دوران جدید است؛ دوران جدید یعنی دوران پیشرفت علم، پدید آمدن سلاح‌های خطرناک، که این سلاح‌ها هم از وقتی به دست مستکبرین رسید، بلا جان ملت‌های عالم شد؛ برای جان انسان‌ها - هر انسانی که با آنها همراه نباشد، تسلیم آنها نباشد، تابع آنها نباشد - هیچ ارزشی قائل نیستند. (همان)

۴. فریب‌کاری و رفتار منافقانه

اغفال، سیاه‌نمایی و کتمان حقایق، جزء نظام فکری و رفتاری حاکمان نظم موجود جهانی است. این نظام با برخورداری از ابزارهای گوناگون قدرت سعی دارد تا با ظاهرسازی و پوشیدن لباس ظاهری خدمت به ملت‌ها، مسیر سلطه بر دولت‌ها و مردم را هموار نماید. بنابراین می‌توان گفت:

یکی دیگر از شاخص‌ها، فریب‌گری و رفتار منافقانه است ... سعی می‌کنند توجیه کنند و جنایت را در لباس خدمت نشان بدهند! این نظام استکبار که قصد سلطه بر ملت‌ها را دارد، از این شیوه به‌طور متعارف و معمول در همه زندگی‌اش استفاده می‌کند؛ شیوه توجیه جنایت و پوشاندن لباس خدمت به جنایت. (همان)

۵. سلطه‌گری

یکی دیگر از شاخص‌های نظام استکباری که در راستای منفعت‌طلبی و زیاده‌خواهی و افزایش قدرت و حاکمیت جهانی آنان صورت می‌گیرد، تلاش مداوم آنها در ایجاد سلطه اقتصادی، فرهنگی و علمی بر دیگر کشورها بوده است. بنابراین عمده تلاش آنان روی سه موضوع فرهنگی، اقتصادی و علمی است. تمام هم خود را برای جلوگیری از رشد و پیشرفت و استقلال در موضوعات مذکور قرار داده‌اند. خصوصاً در عرصه فرهنگی شامل ارزش‌ها، اعتقادات، اهداف، ایمان و جهت‌گیری‌ها، تلاش مضاعفی برای استضعاف و تسلط بر کشورها اعمال می‌کنند. (ر.ک: همو، ۱/۴/۱۳۸۳)

۶. سرمایه‌مداری

بر مبنای تفکر لیبرالیسم، سرمایه مادی و مالی عامل اساسی قدرت و حاکمیت بر ملت‌ها، دولت‌ها و نظام‌های سیاسی بوده و لذا نظام‌های استعماری، راز بقای خود را در مخالفت با رشد کشورهای محروم و مستضعف و در مقابل، بسط و حاکمیت سرمایه و سرمایه‌مداری بر نظام بین‌المللی می‌دانند.

امروز در دنیای سرمایه‌مداری و کشورهایی که زیر سلطه استکبار جهانی است، حرکت

به سمت رشد پول‌داران و سرمایه‌داران است؛ و آنچه به فکر آن نیستند، طبقات محروم است. اگر یک وقت کمکی هم به محرومین بشود، برای این است که بتوانند از آنها به نفع پول‌داران و سرمایه‌داران استفاده کنند. مبنای اقتصاد امروز دنیای سرمایه‌داری و استکبار، بر این است. (همو، ۱۳۷۱/۷/۱۵)

چهار. مختصات نظم مطلوب جهانی از منظر آیت‌الله خامنه‌ای

در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای - که برگرفته از اسلام ناب محمدی (ﷺ) است - دستورالعمل جامعی برای تغییر وضع موجود و دستیابی نظم مطلوب جهانی وجود دارد. از نظر ایشان، نظم مطلوب جهانی، برخوردار از مختصات ویژه‌ای است که ذیلاً ضمن بیان نمونه‌هایی از آن، به بیان راه‌های نیل به آن نیز اشاره می‌شود.

۱. حاکمیت اسلام

براساس بینش اسلامی، حکم و حاکمیت اولاً و بالذات از آن خداوند بوده و این حاکمیت در قالب مکتبی خاص به نام اسلام عملیاتی خواهد شد. از این رو نفوذ و گسترش اسلام و آموزه‌های متعالی آن، جزء شاخصه‌های نظم مطلوب و ایدئال جهانی خواهد بود. به باور آیت‌الله خامنه‌ای عصر کنونی، عصر تبدیل جهان اسلام به یک بلوک مؤثر قدرت جهانی و حاکمیت اسلام است:

من می‌گویم دایره گسترش و نفوذ اسلام، از این خیلی بیشتر خواهد رفت و بشریت در آینده‌ای نه‌چندان دور، شاهد خواهد بود که حاکمیت غرب و فرهنگ سلطه و ضدارزش‌های حاکم بر بشر متلاشی خواهد شد و آن چیزی که امروز به نام بلوک غرب بر دنیا ظلم و جفا می‌کند، از بین خواهد رفت و این از برکات اسلام است. (همو، ۱۳۶۸/۱۱/۱۲)

در همین راستا ایشان معتقد است که بدون شک، نظم موجود به دلیل بروز تحولات گوناگون سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، دچار چرخش اساسی شده و هندسه جدیدی از نظم جهانی متأثر از بیداری اسلامی و حیات معنوی در حال شکل‌گیری است. بدان معنا که دوران گذار از نظم موجود لیبرال بین‌المللی به نظم مطلوب جهانی آغاز شده است. آیت‌الله خامنه‌ای این دوران گذار را به‌عنوان یک «پیچ تاریخی» مطرح می‌نماید. ایشان معتقدند:

دنیا در حال عبور از یک پیچ تاریخی است و ملت عزیز ایران، ملت‌های مسلمان و امت عظیم اسلامی می‌توانند در مدیریت آن نقش ایفا کنند. (همو، ۱۳۹۰/۷/۲۰)

بنابراین بستر ظهور حاکمیت اسلام برای تدوین نظامی جدید کاملاً مهیا شده است.

۲. صدور الگوی انقلاب اسلامی

انقلاب اسلامی یکی از مهم‌ترین مبانی خود را مبارزه با نظام سلطه قرار داده است؛ چراکه فلسفه وجودی این انقلاب برقراری نظام عادلانه در داخل کشور و همچنین در سطح جهانی، رشد و تعالی بشریت است:

انقلاب یک نظم جدیدی را برای بشریت ارائه کرده ... یک مفهوم جهانی، یک حقیقت جهانی، یک حقیقت بشری به وسیله انقلاب پیام داده شده که هر کسی در دنیا آن را بشنود احساس می‌کند که به این پیام دل‌بسته است. آن پیام چیست؟ اگر بخواهیم آن پیام را در شکل اجتماعی و انسانی آن در یک جمله بیان بکنیم: مقابله‌ای با نظام سلطه است؛ این پیام انقلاب است. نظام سلطه، نظام تقسیم دنیا به ظالم و به مظلوم است؛ منطق انقلاب که منطق اسلام است، «لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ» است؛ نباید ظلم کرد و نباید بگذارید به شما ظلم بشود. (همو، ۱۳۹۲/۰۶/۲۶)

انقلاب اسلامی ایران دارای ویژگی‌ها و خصوصیتی است که زمینه صدور آن را فراهم می‌سازد. عناصر و ویژگی‌های ماهوی انقلاب اسلامی - که باعث تأثیرگذاری فراسرزمینی و صدور آن می‌شود - عبارتند از: عمیق و بنیادی بودن، فراملی بودن، برخوردار از ایدئولوژی جهان‌شمول اسلامی، و برخوردار از رهبری فرهنگمدار و سیاستمدار. و همچنین برخی از عوامل موقعیتی‌ای که موجب بازتاب و سپس صدور انقلاب اسلامی می‌شوند عبارتند از: موقعیت راهبردی ایران، اهمیت استراتژیک ایران در خلیج فارس و خاورمیانه. (رادفر و دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۹۳: ۳۴)

متأثر از الگوی بیدارساز انقلاب اسلامی، و ثبات، استمرار و استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران، ملت‌های منطقه و ملت‌های مسلمان امیدوار شده و حرکت عظیمی از بیداری ملت‌ها و آزاداندیشان جهان به وجود آمده است. (بیانات آیت‌الله خامنه‌ای، ۱۳۹۰/۵/۱۹)

۳. گسترش موج بیداری اسلامی

در چندین سال گذشته، بسیاری از مردم جامعه مسلمان، به‌ویژه کشورهای عربی دست به تغییر نظم موجود سیاست داخلی زده و موجی از بیداری را به وجود آوردند. آنان دریافتند که اندیشه‌های غیرمذهبی بشری چون لیبرالیسم، ناسیونالیسم و کمونیسم، جملگی در نجات ملل اسلامی از چنگال استبداد داخلی و خارجی ناتوان هستند. به باور آیت‌الله خامنه‌ای، نظم جدید امت اسلام جزء با بر افراشتن پرچم اسلام که عقیده عمیق و دل‌بستگی دیرین ملت‌های مسلمان است و موجب بیداری

امت‌ها و امنیت روانی و شکوفایی بشری خواهد شد، با هیچ اندیشه و مرامی به‌دست نخواهد آمد. (همو، ۱۳۹۰/۰۶/۲۶) بنابراین می‌توان گفت که یکی از مکانیسم‌های مهم استقرار نظم بین‌المللی عادلانه، بیداری و آگاهی ملت‌های تحت ستم می‌باشد، زیرا مادامی که ملل تحت ظلم و ستم نسبت به مجموعه استکبار و نظام سلطه، بینش سیاسی لازم را پیدا نکنند، رسیدن به نظم مطلوب جهانی در چارچوب اسلامی، امکان‌پذیر نیست.

۴. انسجام اسلامی

امت‌گرایی اسلامی در سایه وحدت مسلمین و اتحاد نظام‌های سیاسی اسلامی محقق خواهد شد. از این‌رو، ویژگی بارز نظام جهانی مطلوب، مبتنی بر ارزش‌های الهی و اسلامی، «وحدت و انسجام اسلامی» است. اتحاد در مقابل انشقاق، تفرقه، تنازع، شکاف و کشمکش مطرح می‌شود. باتوجه به اینکه ملت‌های مسلمان، هر کدام در محدوده‌های جغرافیایی و واحدهای سیاسی خاصی توزیع شده‌اند، اگر بخواهیم تا فاصله کشورهای اسلامی به لحاظ عقیدتی با هم به حداقل ممکن برسد و ریشه اختلافات در میان آنان خشکانده شود، می‌بایست در بین این کشورها انسجام اسلامی برقرار گردد. البته مراد از وحدت و انسجام، تکراری، تک‌صدایی و تحدید عقاید گوناگون نیست؛ بلکه مراد از وحدت امت اسلامی، عدم تنازع و حفظ اصول اسلامی و اتحاد نظری و میدانی در برابر سلطه‌جویی‌ها و افزون‌خواهی اجانب است. به تعبیر حضرت آیت‌الله خامنه‌ای:

مراد ما از وحدت اسلامی، یکی شدن مذاهب اسلامی نیست. میدان برخورد مذاهب و عقاید اسلامی و عقاید کلامی و عقاید فقهی، میدان علمی است؛ میدان بحث فقهی است؛ میدان بحث کلامی است و اختلاف عقاید فقهی و کلامی می‌تواند هیچ تأثیری در میدان واقعیت زندگی و در میدان سیاست نداشته باشد. مُراد ما از وحدت دنیای اسلام، عدم تنازع است. (همو، ۱۳۸۵/۰۵/۳۰)

۵. عدالت‌گرایی

عدالت، ضعیف‌ترین و کمترین عنصر موجود در نظم لیبرال حاکم بر دنیاست. بنابراین مرکزی‌ترین شاخصه از دیگر ویژگی‌های نظم مطلوب جهانی مورد نظر آیت‌الله خامنه‌ای، عدالت‌گرایی است، زیرا که قوام حیات انسانی به «عدالت» وابسته است. عدالت در اصطلاح به‌معنای قرار دادن هر چیز در جای خود، دادن حقوق افراد بر مبنای لیاقت و شایستگی آنها و جلوگیری از تجاوز، ظلم، ستم و تعدی به حقوق دیگران است. آیت‌الله خامنه‌ای نیز توجه خاصی به مقوله عدالت داشته و معتقدند:

به نظر ما عدالت، کاهش فاصله‌های طبقاتی است، کاهش فاصله‌های جغرافیایی است. این‌طور نباشد که اگر منطقه‌ای در نقطه دور از مرکز کشور قرار گرفته است، دچار محرومیت باشد، اما آنجایی که نزدیک است، برخوردار باشد. این عدالت نیست. (همو، ۱۳۸۸/۰۱/۰۱)

تسری چنین اندیشه‌ای در درون جوامع اسلامی و نضج و گسترش آن در عرصه بین‌المللی، زمینه رفع استثمار و سیاست‌های ظالمانه مجموعه استکباری را فراهم نموده و نیز فضایی را برای احقاق حقوق حقه انسانی فراهم می‌آورد.

۶. معنویت‌گرایی

جهان غرب به دلیل تمرکز بر بعد مادی انسان و توجه به اهداف دنیوی، تنها توانسته است با استفاده از علم و تکنولوژی بر طبیعت چیره شود و از آن برای افزایش امکانات و رفاه خود بهره گیرد، اما در رشدوتعالی معنوی انسان ناتوان بوده و نتوانسته به نیازهای روحی و معنوی انسان‌ها پاسخ بگوید. ناتوانی جهان غرب در عدم تحقق اهداف معنوی انسان، سبب شده که حتی پیشرفت‌های علمی، تکنولوژیکی و صنعتی، خود به معضلی برای بشریت تبدیل شده و علیه جوامع بشری مورد استفاده قرار گیرد:

تمدن غربی بر پایه ستیز با معنویت و طرد معنویت بنا شد. این خطای بزرگ کسانی بود که تمدن و حرکت علمی و صنعتی را در اروپا شروع کردند. به علم اهمیت دادند - این خوب بود - اما با معنویت به جنگ برخاستند. این بدو انحراف بود؛ لذا این تمدن مادی و دور از معنویت، هرچه پیشرفت کند، انحرافش بیشتر می‌شود. هم خود آنها و هم همه بشریت را با میوه‌های زهرآگین خود تلخکام می‌کند؛ همچنان‌که تا امروز کرده است. (همو، ۱۳۸۳/۳/۱۴)

بنابراین علت اصلی بحران‌ها، درگیری‌ها و کشمکش‌ها در عالم، ناشی از فقدان معنویت در بین کارگزاران نظام بین‌الملل است؛ کارگزارانی که با حيله، تزوير و خشونت درصدد دستیابی به مطامع خویش هستند. از این‌رو، تلاش برای نضج و گسترش معنویت در درون جوامع اسلامی و نظام بین‌الملل امری لازم و ضروری است.

در پایان پژوهش، مواردی از اصول و ویژگی‌های نظم مطلوب جهانی - که در واقع همان تشکیل تمدن بزرگ اسلامی است - از منظر آیت‌الله خامنه‌ای در چارچوب نظریه‌پردازی داده‌بنیاد مورد بررسی قرار می‌گیرد.

کدگذاری باز

بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی جوانان و بیداری اسلامی		
شناسه	داده	مضمون
۹۰/۱۱/۱۰	آنچه که من به شما جوانان عزیز و فرزندان خودم عرض می‌کنم، این است که بدانید امروز تاریخ جهان، تاریخ بشریت، بر سر یک پیچ بزرگ تاریخی است.	تحول
	دوران جدیدی در همه عالم دارد آغاز می‌شود.	تحول
	نشانه بزرگ و واضح این دوران عبارت است از توجه به خدای متعال و استمداد از قدرت لایزال الهی و تکیه به وحی.	خداگرایی
	بشریت از مکاتب و ایدئولوژی‌های مادی عبور کرده است.	معنویت‌گرایی
	امروز نه مارکسیسم جاذبه دارد، نه لیبرال دموکراسی غرب جاذبه دارد - می‌بینید در مهد لیبرال دموکراسی غرب، در امریکا، در اروپا چه خبر است؛ اعتراف می‌کنند به شکست - نه ناسیونالیست‌های سکولار جاذبه‌ای دارند و امروز در میان امت اسلامی، بیشترین جاذبه متعلق است به اسلام، به قرآن، به مکتب وحی؛ که خدای متعال وعده داده است که مکتب الهی و وحی الهی و اسلام عزیز می‌تواند بشر را سعادت‌مند کند.	اسلام‌گرایی
کدگذاری محوری: مفهوم استنباط و استخراج شده؛ تأثیر اسلام‌گرایی در شکنندگی مکاتب و ایدئولوژی‌های مادی.		

بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی		
شناسه	داده	مضمون
۹۲/۶/۲۶	انقلاب ایران یک نظم جدیدی را برای بشریت ارائه کرده.	نظم نوین جهانی اسلامی
	نمی‌گوییم انقلاب از اول با مخاطب قرار دادن کل بشر آمد؛ نه، انقلاب اسلامی «ایران» بود، متوجه مسائل ایران بود، متوجه ایجاد تغییرات بنیادی در ایران بود؛ اما زبان این انقلاب و پیام این انقلاب پیامی بود و زبانی بود که نمی‌تواند و نمی‌توانست - به طبع حال - در مرزهای ایران منحصر بماند؛ یک مفهوم جهانی، یک حقیقت جهانی، یک حقیقت بشری به‌وسیله انقلاب پیام داده شد که هر کسی در دنیا آن را بشنود، احساس می‌کند که به این پیام دل‌بسته است.	جهان‌شمولی پیام انقلاب ایران
	آن پیام چیست؟ اگر بخواهیم آن پیام را در شکل اجتماعی و انسانی آن در یک جمله بیان بکنیم: مقابله با نظام سلطه است؛ این پیام انقلاب است.	مقابله با نظام سلطه
کدگذاری محوری: مفهوم استنباط و استخراج شده؛ پتانسیل انقلاب اسلامی ایران در مقابله با نظم موجود جهانی و ارائه نظم مطلوب جهانی.		

بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی «زنان و بیداری اسلامی»		
شناسه	داده	مضمون
۹۱/۰۴/۲۱	این حادثه بزرگی که در دنیای اسلام به‌وجود آمده است که از تونس شروع شد و در مصر عظمتی پیدا کرد و بعد به کشورهای دیگر منتقل شد، این یک حادثه عجیبی است، نظیر ندارد؛ در تاریخ ما هرچه انسان نگاه می‌کند، این حادثه یک حادثه عظیمی است، حادثه معمولی نیست.	بیداری اسلامی و تأثیرات منطقه‌ای
	این حادثه می‌تواند مسیر دنیا را عوض کند، می‌تواند تسلط ظالمانه استکبار و صهیونیسم را بر دنیای اسلام - که سال‌های متمادی است ادامه دارد - قطع کند، می‌تواند امت اسلامی را متشکل کند؛ به شرط اینکه تداوم پیدا کند.	بیداری اسلامی و تأثیرات فرامنطقه‌ای
کدگذاری محوری: مفهوم استنباط و استخراج شده؛ تأثیر پدیده بیداری اسلامی بر نظام بین‌الملل.		

بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در خطبه‌های نماز عید فطر		
شناسه	داده	مضمون
۹۰/۰۶/۰۹	امروز دنیا دارد یک بخش مهمی از تاریخ خود را می‌گذراند.	وضعیت‌شناسی
	ما باید در این فصل، در این بخش، در این مقطع، خیلی به هوش باشیم، خیلی مراقب باشیم؛ بفهمیم چه می‌کنیم.	بیداری و آگاهی
	اگر در بین خودمان کدورت‌ها و بددلی‌ها و بدجنسی‌ها و ناسازگاری‌ها وجود داشته باشد - چه بین آحاد مردم، چه بین مسئولین و مردم، چه بین مسئولین با یکدیگر - نخواهیم توانست به این وظایف بزرگی که امروز متوجه به ماست، عمل کنیم؛ این یک توصیه مهم است، یک ضرورت اصلی است.	وحدت و همدلی
کدگذاری محوری: مفهوم استنباط و استخراج شده؛ پرهیز از غفلت و حفظ وحدت در دوران کنونی عالم.		

بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در خطبه‌های نماز جمعه		
شناسه	داده	مضمون
۸۴/۰۵/۲۸	عدالت و صلاح مسئولان همیشه لازم است؛ حیف و میل نکردن اموال مردم که دست من و امثال من است، همیشه لازم است؛ اینکه تغییرپذیر نیست؛ اگر به توفیق الهی بتوانیم در این جهت خود را کامل کنیم و قدم‌هایی را که تا امروز بحمدالله برداشته شده، کامل کنیم، آن‌وقت کشور اسلامی به همان شکلی که گفتیم، به وجود خواهد آمد؛ یعنی دولت اسلامی می‌تواند کشور اسلامی به وجود بیاورد.	عدالت‌گرایی و مسئولان متعهد و متخصص
	وقتی کشور اسلامی پدید آمد، تمدن اسلامی به وجود خواهد آمد؛ آن‌وقت فرهنگ اسلامی فضای عمومی بشریت را فرا خواهد گرفت.	تمدن‌سازی اسلامی
کدگذاری محوری: مفهوم استنباط و استخراج شده؛ تأثیر عدالت‌گرایی در تمدن‌سازی اسلامی.		

بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار جمعی از ائمه جمعه کشورهای نامیبیا، موزامبیک، آفریقای جنوبی و لسوتو		
شناسه	داده	مضمون
۶۸/۱۲/۰۳	در صدر اسلام، رسول مکرم اسلام ﷺ و صحابه و نیز جانشینان بزرگوار ایشان توانستند با اتکای به خدا، یک تمدن عظیم تاریخی را پایه‌گذاری کنند.	خداگرایی
	آنها هم در برابر قدرت‌های بزرگ زمان خود، علی‌الظاهر کوچک بودند؛ اما ایمان به آنها قدرت بخشید و توانستند برای چندین قرن، عظمتی را در تاریخ ایجاد کنند.	خداگرایی
	ما چرا نتوانیم؟ «ولا تهنوا و لاتحزنوا و اتمم الاعلون ان کنتم مؤمنین»؛ شرطش ایمان است.	خداگرایی
کدگذاری محوری: مفهوم استنباط و استخراج شده؛ تأثیر خداگرایی در تمدن سازی اسلامی.		

کدگذاری انتخابی

مفاهیم	مقوله	متغیر وابسته
تأثیر اسلام‌گرایی در شکنندگی مکاتب و ایدئولوژی‌های مادی. پتانسیل انقلاب اسلامی ایران در مقابله با نظم موجود جهانی و ارائه نظم مطلوب جهانی. تأثیر پدیده بیداری اسلامی بر نظام بین‌الملل و لزوم هوشیاری برای حفظ این پدیده. پرهیز از غفلت و حفظ وحدت در دوران کنونی عالم. تأثیر عدالت‌گرایی در تمدن‌سازی اسلامی. تأثیر خداگرایی در تمدن‌سازی اسلامی.	شایستگی	تمدن اسلامی
	راهبرد	

نظریه؛ نظم مطلوب جهانی و تشکیل تمدن بزرگ اسلامی

نتیجه

بعد از جنگ جهانی دوم، فضایی بر نظام بین‌الملل حاکم شد که از آن تعبیر به «جنگ سرد» می‌شود. در این فضا دو ابر قدرت اتحاد جماهیر شوروی و ایالات متحده آمریکا بر سر گسترش نفوذ و تسری ایدئولوژی خود به سراسر جهان با یکدیگر رقابت داشتند.

شوروی درصدد اشاعه ایدئولوژی کمونیستی بوده و در مقابل ایالات متحده آمریکا سعی در اشاعه ایدئولوژی لیبرالیستی می‌نمود. چنین فضایی تا پایان سال ۱۹۹۰ م. و فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی بر نظام بین‌الملل حاکم بود. سرانجام پس از این دوران، نظامی تک‌قطبی با محوریت ایالات متحده آمریکا و مبتنی بر ایدئولوژی لیبرالیستی بر جهان حاکم گردید. بنابراین می‌توان گفت که نظم موجود جهانی، نظامی لیبرالیستی است که صرفاً منافع آمریکا و کشورهای همسو با این نظم را تأمین می‌نماید؛ نظامی با مختصات استعماری، استثمار، استکباری، استبدادی، سلطه‌گری، منفعت‌گرایی، مادی، قطبی، صهیونیستی و امپریالیستی.

از این رو آیت‌الله خامنه‌ای، نظم موجود جهانی را مطلوب ندانسته و تلاش برای تغییر و اصلاح آن را ضروری می‌داند. ایشان نظم لیبرال موجود بین‌المللی را به دلیل ابتناء بر پایه‌های باطل و اصول ظالمانه به شدت مورد انتقاد قرار می‌دهند، چراکه آن را در تقابل و تعارض با آموزه‌های الهی و منقطع و بیگانه با حقایق هستی و نظام آفرینش و نیز مخالف با شرافت و کرامت انسانی قلمداد می‌کند. اما در مقابل، برای رهایی از چنین وضعیتی، نظمی را برای جهانیان ترسیم می‌کند که مقبول و مطلوب با نظام احسن و آفرینش بوده و بر پایه فطرت الهی انسان شکل گرفته است. نظمی که هدفش از یک سو، تربیت و تزکیه انسان و از سوی دیگر، تأمین رفاه دنیوی و سعادت اخروی است.

بنابراین طبق اندیشه سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای و بر مبنای نظریه‌پردازی داده‌بنیاد، نظم مطلوب جهانی از طریق تکیه بر مؤلفه‌هایی چون انسجام اسلامی، عدالت‌گرایی، تقویت جریانات بیداری دینی و اسلامی و معنویت‌گرایی محقق خواهد گشت. چنین نظمی، منجر به احیاء و ایجاد تمدن نوین اسلامی و آرامش و کمال بشری در سایه عدالت اسلامی خواهد شد.

منابع و مآخذ

۱. اخوان، پیمان، مصطفی جعفری، ۱۳۸۵، «نظریه‌پردازی و آزمایش نظریه‌ها در حوزه مدیریت دانش»، فصلنامه مدیریت فردا، ش ۱۵ و ۱۶، ص ۲۳ - ۱۳.
۲. استراوس، آنسلم، جولیت کوربین، ۱۳۸۷، اصول روش تحقیق کیفی: نظریه مبنایی، رویه‌ها و شیوه‌ها، ترجمه بیوک محمدی، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۳. اصفهانیان، سعید، ۱۳۹۱، راه فردا در مقایسه اسلام ناب محمدی ﷺ با اسلام امریکایی، تهران، مؤلف.
۴. جر، خلیل، بی‌تا، فرهنگ لاروس، ترجمه سید حمید طیبیان، تهران، امیرکبیر.
۵. جعفری، محمدتقی، ۱۳۵۹، ترجمه و تفسیر نهج‌البلاغه، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۶. خواجه‌سروی، غلامرضا، ۱۳۹۱، «نسبت انقلاب اسلامی ایران با بیداری اسلامی: وجوه تشابه و تمایز»، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی، سال نهم، ش ۲۸، ص ۱۱۱ - ۹۵.
۷. دانایی‌فرد، حسن، سید مجتبی امامی، ۱۳۸۶، «استراتژی پژوهش کیفی: تأملی بر نظریه‌پردازی داده‌بنیاد»، اندیشه مدیریت، سال اول، ش ۲، ص ۹۹ - ۶۹.
۸. دهشیار، حسین، ۱۳۹۱، سیاست خارجی آمریکا در تئوری و عمل، تهران، میزان.
۹. دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال، ۱۳۹۲، سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، تهران، سمت.

۱۰. _____، ۱۳۹۳، نظریه هم‌گرایی منطقه‌ای و رژیم‌های بین‌المللی، تهران، مخاطب.
۱۱. _____، ۱۳۹۴، «نظام بین‌الملل آینده و پیشرفت جمهوری اسلامی ایران»، چهارمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، ص ۱۳۲ - ۱۲۵.
۱۲. رادفر، فیروزه، سیدجلال دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۹۳، الگوهای صدور انقلاب در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، تهران، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام.
۱۳. صوفی نیارکی، تقی، ۱۳۹۱، بیداری اسلامی: هویت تمدنی و چالش‌های پیش‌رو در اندیشه حضرت امام علیه‌السلام و مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، تهران، انقلاب اسلامی.
۱۴. عسگری، علی، ۱۳۸۶، آینده انقلاب، تهران، کانون اندیشه جوان.
۱۵. عشیری، سعید، ۱۳۹۳، دوران جدید عالم، تهران، انقلاب اسلامی.
۱۶. عمید، حسن، ۱۳۸۷، فرهنگ فارسی عمید، تهران، امیرکبیر.
۱۷. محمدی، منوچهر، ۱۳۸۹، آینده نظام بین‌الملل و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، تهران، وزارت امور خارجه.
۱۸. مختارپور قهرودی، علیرضا، ۱۳۹۱، معارف انقلاب، تهران، انقلاب اسلامی.
۱۹. معین، محمد، ۱۳۷۵، فرهنگ فارسی، تهران، امیرکبیر.
۲۰. منصوریان، یزدان، ۱۳۸۶، «گراندد تئوری چیست و چه کاربردی دارد»، ویژه‌نامه همایش علم اطلاعات و جامعه اطلاعاتی، ص ۹۶ - ۸۴.
21. Goldstein, Joshua and Pevehouse, Jon, 2008, *International Relations, 8th edition*, New York: Longman.
22. Kapstein, Ethan B. and Mastanduno, Michael, 1999, *Unipolar Politics*, New York: Columbia University Press.
۲۳. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای به مناسبت اولین سالگرد ارتحال امام خمینی، ۱۳۶۹/۳/۱۰، www.khamenei.ir
۲۴. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در اجلاس بین‌المللی بیداری اسلامی، ۱۳۹۰/۶/۲۶، www.khamenei.ir
۲۵. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در جمع مردم چهارمحال بختیاری در استادیوم ورزشی شهرکرد، ۱۳۷۱/۷/۱۵، www.khamenei.ir
۲۶. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در حرم امام رضا علیه‌السلام، ۱۳۸۸/۱/۱، www.khamenei.ir
۲۷. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در حرم امام رضا علیه‌السلام، ۱۳۹۱/۱/۱، www.khamenei.ir
۲۸. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار اقشار مختلف مردم سراسر کشور، ۱۳۶۸/۱۰/۶، www.khamenei.ir
۲۹. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار اقشار مختلف مردم ومیهمانان خارجی شرکت کننده در کنفرانس اندیشه اسلامی، ۱۳۶۸/۱۱/۱۲، www.khamenei.ir

۳۰. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار با اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۹۱/۵/۲۲، www.khamenei.ir.
۳۱. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۲/۶/۱۴، www.khamenei.ir.
۳۲. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار با جمعی از دانشجویان، ۱۳۹۰/۵/۱۹، www.khamenei.ir.
۳۳. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار با کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۶/۱/۱۷، www.khamenei.ir.
۳۴. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار با مردم کرمانشاه، ۱۳۹۰/۷/۲۰، www.khamenei.ir.
۳۵. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار دانشجویان و نخبگان علمی، ۱۳۸۸/۶/۴، www.khamenei.ir.
۳۶. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار شرکت‌کنندگان در همایش کنفرانس وحدت اسلامی، ۱۳۸۵/۵/۳۰، www.khamenei.ir.
۳۷. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار فرماندهان بسیج سراسر کشور، ۱۳۹۲/۸/۲۹، www.khamenei.ir.
۳۸. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۹۲/۶/۲۶، www.khamenei.ir.
۳۹. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار کارگزاران نظام، ۱۳۹۱/۵/۳، www.khamenei.ir.
۴۰. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار مردم آذربایجان، ۱۳۹۲/۱۱/۲۸، www.khamenei.ir.
۴۱. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار هیأت علمی و کارشناسان جهاد دانشگاهی، ۱۳۸۳/۴/۱، www.khamenei.ir.
۴۲. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در مراسم بیعت روحانیون و اقشار مختلف مردم استان اصفهان، ۱۳۶۸/۴/۲۵، www.khamenei.ir.
۴۳. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در مراسم سالگرد ارتحال امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۳/۳/۱۴، www.khamenei.ir.
۴۴. بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در مراسم گشایش اجلاس سران کشورهای اسلامی، ۱۳۶۹/۹/۱۸، www.khamenei.ir.
۴۵. پیام آیت‌الله خامنه‌ای به حجاج بیت الله الحرام، ۱۳۶۹/۴/۷، www.khamenei.ir.
۴۶. سلیمی، عبدالحکیم، ۱۳۹۱، «بیداری و احیای تمدن اسلامی با تأکید بر اندیشه سیاسی رهبر معظم انقلاب اسلامی»، www.khamenei.ir.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی